

Т. М. Лозинська, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету
<http://orcid.org/0000-0003-2858-9374>

МІСЦЕВА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Стаття присвячена особливостям формування та реалізації місцевої політики підтримки малого та середнього бізнесу в умовах повномасштабної війни в Україні. Зазначається, що малі та середні підприємства є важливим чинником забезпечення економічної стійкості територіальних громад, збереження зайнятості, наповнення місцевих бюджетів, підтримання критично важливих послуг та формування потенціалу післявоєнного відновлення. Водночас воєнні ризики зумовили суттєву трансформацію умов функціонування МСБ, посиливши проблеми доступу до фінансових ресурсів, кадрового забезпечення, логістики, ринків збуту, страхування та інвестицій. Систематизовано основні інструменти місцевої підтримки підприємництва, зокрема фінансову допомогу, грантові програми, пільгове кредитування, компенсацію частини витрат, податкові та регуляторні стимули, інформаційно-консультаційну підтримку, розвиток інфраструктури для бізнесу та сприяння зайнятості. Визначено необхідність переходу від переважно антикризового характеру підтримки до комплексної проактивної політики, орієнтованої на відновлення та розвиток підприємницького потенціалу територіальних громад. Особливу увагу приділено оцінюванню результативності місцевої політики підтримки МСБ за критеріями доступності, адресності, фінансової ефективності, охоплення підприємств, збереження та створення робочих місць, бюджетної віддачі, стійкості бізнесу та відповідності потребам територіальної громади. Обґрунтовано доцільність запровадження системи моніторингу й оцінювання результатів програм підтримки на основі кількісних і якісних показників. Встановлено, що місцева політика підтримки МСБ в умовах війни має базуватися на партнерській взаємодії органів місцевого самоврядування, бізнесу, громадських організацій, фінансових установ та міжнародних партнерів. Запропоновано напрями її вдосконалення, що передбачають посилення фінансової спроможності громад, диверсифікацію інструментів підтримки, цифровізацію сервісів для підприємств, розвиток локальних бізнес-екосистем, стимулювання релокації та відновлення виробництва.

Ключові слова: публічне управління, місцева політика, малий та середній бізнес (МСБ), програма підтримки, фінансові інструменти, сталий розвиток, стратегічні пріоритети, воєнний стан, оцінювання, повоєнне відновлення.

T. M. Lozynska. Local policy for supporting small and medium-sized businesses under wartime conditions

The article examines the peculiarities of the formation and implementation of local policy for supporting small and medium-sized enterprises (SMEs) under the conditions of the full-scale war in Ukraine. It is emphasized that small and medium-sized enterprises are an important factor in ensuring the economic resilience of territorial communities, maintaining employment, generating local budget revenues, sustaining critical services, and building the potential for post-war recovery. At the same time, war-related risks have significantly transformed the operating environment for SMEs, exacerbating problems related to access to financial resources, human resources, logistics, sales markets, insurance, and investment. The main instruments of local business support are systematized, including financial assistance, grant programmes, preferential lending, partial cost compensation, tax and regulatory incentives, information and advisory support, development of business infrastructure, and employment promotion. The need to shift from a predominantly crisis-oriented approach to a comprehensive proactive policy focused on the recovery and development of the entrepreneurial potential of territorial communities is substantiated. Particular attention is paid to assessing the effectiveness of local SME support policy according to the criteria of accessibility, targeting, financial efficiency, coverage of entrepreneurs, job preservation and creation, budgetary returns, business resilience, and compliance with the needs of the territorial community. The expediency of introducing a system for monitoring and evaluating the results of support programmes based on quantitative and qualitative indicators is substantiated. It is established that local SME support policy under wartime conditions should be based on partnership among local self-government bodies, businesses, civil society organizations, financial institutions, and international partners. Directions for improving such policy are proposed, including strengthening the financial capacity of communities, diversifying support instruments, digitalizing services for entrepreneurs, developing local business ecosystems, and stimulating business relocation and production recovery, as well as integrating SME support policy into long-term strategies for the recovery and development of territories.

Key words: public administration, local policy, small and medium-sized enterprises (SMEs), support programme, financial instruments, sustainable development, strategic priorities, martial law, evaluation, post-war recovery.

Постановка проблеми. Військова агресія Росії проти України спричинила руйнування інфраструктури, переміщення населення та підприємств, скорочення внутрішнього попиту, порушення логістичних ланцюгів, дефіцит трудових ресурсів, зростання виробничих і фінансових ризиків, істотно ускладнивши діяльність суб'єктів малого

і середнього бізнесу (МСБ). У цих умовах підтримка здатності МСБ зберігати економічну активність, інвестувати та створювати робочі місця набуває вирішального значення і значною мірою обумовлюється спроможністю органів місцевого самоврядування (ОМС) формувати та реалізовувати місцеву політику, адекватну воєнним викликам. Особливо актуальними стають питання забезпечення доступу підприємців до фінансових ресурсів, компенсації збитків і витрат, відновлення інфраструктури, кадрового забезпечення, релокації підприємств та розширення ринків збуту. В умовах збільшення ресурсного дефіциту зростає значення оцінювання результативності місцевої політики підтримки МСБ. Отже, є необхідність теоретичного обґрунтування та практичного вдосконалення механізмів місцевої політики підтримки МСБ, здатних забезпечити одночасне вирішення поточних воєнних викликів і формування економічного потенціалу територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових працях останніх років МСБ розглядається як важливий чинник економічної стійкості, зайнятості, наповнення місцевих бюджетів та збереження спроможності територіальних громад до розвитку в умовах війни. Масштабність викликів для МСБ і водночас його високу адаптивність і стійкість відмічають автори Комплексного дослідження впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства, проведеного за підтримки ПРООН і Міністерства економіки України [1]. Аналізу державної політики та механізмів підтримки МСБ присвячені роботи І. Андрушківа, В. Матішинеця, С. Лучишина [2], В. Красносельського [3], В. Медвідь і О. Науменка [4] та багатьох інших, у яких підкреслюється необхідність адаптації механізмів підтримки до умов воєнного стану. Значна частина науковців займається дослідженнями підтримки МСБ на рівні територіальних громад (С Трохимішин, С. Булуй [5]; Т. Саморічева, І. Юричина, В. Юричин [6] та інші). Практичний інтерес представляють «Дослідження стану та потреб МСБ в Україні за оцінкою ТГ, ОВА», яке демонструє суттєве скорочення масштабів бізнес-діяльності після початку повномасштабної війни та підкреслює значення спроможності місцевої влади реагувати на потреби підприємців [7].

Отже, у науковому середовищі України уже створено теоретико-методологічну основу для дослідження проблем розвитку МСБ в умовах війни, що не виключає необхідності поглибленого вивчення локального виміру цієї проблематики – від аналізу окремих інструментів підтримки до комплексного оцінювання результативності місцевої політики.

Мета статті є аналіз сучасного стану місцевої політики підтримки малого та середнього бізнесу в умовах війни на прикладі Полтавської територіальної громади та розроблення пропозицій щодо підвищення її результативності.

Виклад основного матеріалу. Місцеві програми підтримки МСБ в умовах війни забезпечують підтримку економічної активності, збереження робочих місць та адаптацію громад до кризових умов. Зважаючи на те, що в структурі МСБ підприємства оптової та роздрібною торгівлі становлять більше 43% [8, с. 408], їхня підтримка сприяла розпорошенню торговельної логістики, що дозволило уникати ракетних і шахедних загроз і вчасно реагувати на місцеві потреби. Використання грантів, компенсацій або пільг, як програмних інструментів на закупівлю обладнання та релокацію бізнесу, дозволяє створювати нові робочі місця, зокрема для внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Переважна більшість місцевих програм, зокрема «Програма сприяння розвитку малого та середнього підприємництва Полтавської міської територіальної громади на 2024–2026 роки» (далі – Програма) [9], може розглядатися як інструмент місцевої політики розвитку МСБ в умовах воєнного стану, який періодично оновлюється та коригується (нова редакція Програми була затверджена 2.05.2026 [10]). До Програми внесено достатньо широкий перелік заходів (понад 40), основними з яких є:

- грантова підтримка бізнесу (п.п. 5.1-5.3);
- підтримка ветеранського, жіночого та соціального підприємництва (п.п. 8.2-8.7);
- підтримка експортного потенціалу (п.п. 7.1-7.3);
- промоція місцевого бізнесу (п.п. 3.1-3.7);
- інформаційна та консультативна підтримка (п.п. 2.1-2.5);
- орієнтація на розвиток підприємництва у сільській частині громади (п.п. 9.1-9.3).

Загострення воєнних дій, збільшення чисельності громадян, безпосередньо причетних до них, і збільшення кількості ветеранів у громаді обумовило прийняття доповнень до Програми, які стосуються ветеранського бізнесу, зокрема надання їм на конкурсних умовах ваучерної підтримки в розмірі до 200 тис грн [11]. Загальна характеристика програми, виконана за сукупністю критеріїв, які мають високу вагу в кризових умовах (табл. 1).

Аналіз Програми та її реальне виконання протягом 2025–2026 років свідчать про поступовий перехід в місцевій політиці від декларативної підтримки МСБ до конкурсного фінансування конкретних бізнес-проектів. Наприклад, у 2025 році на конкурс фінансової підтримки для підприємців з-поміж ветеранів війни та членів їхніх родин було подано 24 заявки, а ваучери на розвиток бізнесу отримали 14 підприємців: троє підприємців отримали по 150 тис. грн, та одинадцять – по 100 тис. грн. Підтримку отримали різні бізнеси: від кав'ярень і дитячих навчальних закладів до майстерень, хостелів та салонів краси [12]. У 2026 році ваучерну підтримку отримали 9 представників ветеранського бізнесу, а також було профінансовано 3 проекти, які стосуються виробництва товарів подвійного призначення [13]. Подібна практика свідчить про позитивну трансформацію місцевої політики: від підтримки суб'єкта підприємництва – до підтримки конкретного проекту з очікуваним економічним і соціальним результатом.

Таблиця 1

**Оцінювання Програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва
Полтавської міської територіальної громади на 2024–2026 роки**

Критерій	Оцінка	Характеристика
Адаптивність	Висока	Програма змінюється відповідно до воєнних викликів
Фінансова підтримка	Середня	Використовуються ваучери та компенсаційні механізми
Адресність	Висока	Виділяються ветеранський, жіночий бізнес, МСБ в сільській місцевості тощо
Антикризова спрямованість	Висока	Ураховано проблеми енергозабезпечення та безперервності діяльності
Сприяння зайнятості	Середня	Механізми підтримки створюють потенціал для збереження/створення робочих місць, який обмежено масштабами діяльності
Інноваційність	Низька	Традиційні економічні. Інформаційно-психологічні та адміністративно-правові механізми
Соціальна орієнтація	Висока	Має тенденцію до зростання через підтримку ветеранського, жіночого та сільського підприємництва
Моніторинг та оцінювання	Низька	Система КРІ не дозволяє здійснювати оцінювання реального ефекту, що є системною проблемою для програмного планування в Україні.

Джерело: систематизовано автором на основі [10; 11].

Водночас слід звернути увагу на наявність загальної проблеми реалізації програм підтримки бізнесу – відсутність прямої кореляції між обсягами фінансової підтримки та розвитком підприємницької екосистеми. Разом із цим помітно, що з 2026 року перегляд Програми здійснюється вже в більш широкому контексті – системі місцевої економічної політики. Міська рада одночасно переглядала програми підтримки МСБ, енергетичної підтримки підприємств, підтримки виробників товарів подвійного призначення та інші напрями підтримки економіки громади. При цьому підтримка суб'єктів господарювання починає враховувати не лише економічну, а й безпекову, соціальну та відновлювальну функції. Тобто, місцева політика підтримки МСБ у Полтавській громаді поступово трансформується від традиційної політики стимулювання підприємництва до політики економічної стійкості, адаптації та відновлення громади.

Подальша трансформація місцевих програм підтримки МСБ та інших економічних суб'єктів не можлива без належного наукового супроводу, зокрема аналізу їх результативності. Проведення аналізу результативності програм підтримки МСБ доцільно здійснювати на різних рівнях (табл. 2). Емпіричні дослідження свідчать, що саме

Таблиця 2

Рівні аналізу оцінювання програм підтримки МСБ

Рівні аналізу	Показники
I – ресурси	– обсяг бюджетних коштів; – кількість отримувачів; – кількість підтриманих проєктів
II – заходи	– спрощення адміністрування; – фінансова підтримка; – промоція; – навчання; – юридична підтримка; – інформування
III – результати	– кількість збережених підприємств; – кількість створених робочих місць; – обсяг залучених приватних інвестицій; – збільшення виробництва/надання послуг
IV – економічна ефективність	– збільшення норми прибутку; – збільшення податкових надходжень до бюджету на 1 грн бюджетних вкладень; – зростання долі експорту; – зменшення собівартості продукції та послуг
V – соціальний імпакт	– працевлаштування ветеранів, ВПО та інших вразливих груп; – відновлення економічної активності; – створення соціальних підприємств; – надання суспільно значущих послуг; – підвищення стійкості громади.

Джерело: розроблено автором.

показники IV рівня поки що недостатньо вивчаються в логіці оцінювання програм. Крім того, в науковому аналізі результативності підтримки МСБ доцільно звернути увагу на наявність ряду невідповідностей між інструментами політики та потребами бізнесу:

- зростання розриву між наявними фінансовими ресурсами та потребами МСБ;
- переважання грантово-ваучерної логіки над системою довгострокового фінансування розвитку;
- недостатнє врахування потреби масштабування бізнесу;
- недостатньо виражена підтримка інновацій, цифровізації та технологічної модернізації;
- недостатня інтеграція місцевої програми з міжнародними та державними програмами фінансування;
- відсутність спрямованості на підтримку мультиплікативного ефекту для економіки громади.

Саме економічна ефективність та соціальний імпакт є критично важливими в оцінюванні програм, оскільки лише кількість виданих ваучерів, проведених заходів чи кількість отримувачів характеризує продуктивність адміністративної діяльності, але не доводить економічної та соціальної значущості програм. Для оцінювання результативності місцевої програми підтримки МСБ можна також рекомендувати інтегральний індекс результативності, який охоплює блоки показників з різною вагою впливу на результат [14–16] (табл. 3).

Інтегральний індекс підтримки МСБ розраховується за формулою:

$$\text{ПП} = 0,15R + 0,15D + 0,25E + 0,15C + 0,15I + 0,15G, \quad (1)$$

де значення кожного показника варіюється від 0 до 1.

Інтерпретація значення інтегрального індексу наведена в табл. 4.

Використання методу розрахунку інтегрального індексу є нескладним і дозволяє не лише встановити результативність програм підтримки МСБ, а й визначити за яким саме компонентом спостерігаються проблеми її реального застосування. Особливо важливим є оцінювання ефективності підтримки (економічної або соціальної) і в цьому контексті корисним буде розрахунок бюджетної віддачі:

1. *Фіскальна віддача*

ФВ = ПП/БВ, де (2)

ФВ – фіскальна віддача;

ПП – приріст податкових надходжень;

БВ – бюджетні витрати на програму.

Наприклад, якщо на підтримку МСБ з місцевого бюджету витрачено 5 млн грн, а приріст податкових надходжень становив 7,5 млн грн, то фіскальна віддача складе:

ФВ = 7,5/5 = 1,5

Тобто 1 грн бюджетної підтримки потенційно генерує 1,5 грн додаткових податкових надходжень.

2. *Ефективність створення робочих місць*

ЕР = БВ/НР, де (3)

ЕР – ефективність створення робочих місць;

НР – кількість нових робочих місць.

Таблиця 3

**Узагальнені дані для розрахунку інтегрального індексу оцінювання
результативності програми підтримки МСБ**

Показник	Позначення	Вага показника, %
Результативність	R	15
Доступність	D	15
Економічний ефект	E	25
Соціальний ефект	C	15
Інноваційність	I	15
Якість управління	G	15

Джерело: складено автором за [1–16].

Таблиця 4

Інтерпретація значення інтегрального індексу

Значення	Рівень підтримки
0,00–0,20	дуже низький
0,21–0,40	низький
0,41–0,60	середній
0,61–0,80	достатній
0,81–1,00	високий

Джерело: розроблено автором.

Показник дозволяє встановити ціну створення робочого місця за рахунок бюджетних вкладень і використати його для визначення пріоритетів бюджетної підтримки.

3. *Лeverидж інвестицій*

$ЛП = ПП/БВ$, де (4)

ЛП – лeverидж інвестицій;

ПП – обсяг приватних інвестицій.

Показник дозволяє визначити, яку суму приватного капіталу мобілізується в розрахунку на 1 гривню місцевого бюджету.

У межах дослідження результативності місцевих програм підтримки МСБ доцільно звернути увагу на такий методологічно важливий аспект, як урахування Цілей сталого розвитку, які є ключовими напрямками розвитку країн, що були ухвалені на Саміті ООН зі сталого розвитку на період з 2015 до 2030 року [17]. Особлива увага, виходячи з цього, в Полтавській міській територіальній громаді приділена розвитку соціального підприємництва та ветеранського бізнесу, що в умовах воєнного стану має значення не лише для підприємств МСБ, а й стає критично важливим для забезпечення стійкості громади в кризових умовах та її економічного розвитку в цілому. Такі напрями Програми, як «Розвиток експортного потенціалу», «Розвиток соціального підприємництва та ветеранського бізнесу», «Підтримка МСБ у сільській місцевості» свідчать про її стратегічне спрямування на створення екосистеми підтримки МСБ. Тому є сенс оцінювати результативність Програми в межах дослідження екосистеми підтримки підприємництва в Полтавській ТГ, до якої можна віднести:

- ваучерну підтримку;
- енергетичну підтримку;
- підтримку ветеранського підприємництва;
- консультаційну інфраструктуру (Дія. Бізнес);
- інвестиційну підтримку (індустріальний парк);
- промоцію місцевого бізнесу;
- навчання.

Отже, «Програма сприяння розвитку малого та середнього підприємництва Полтавської міської територіальної громади на 2024–2026 роки» може розглядатися як інструмент місцевої економічної політики, який адаптовано до умов воєнного стану з поступовою трансформацією у напрямі надання адресної підтримки суб'єктам МСБ, забезпечення зайнятості, розвитку ветеранського підприємництва та відновлення локальної економіки. Водночас її потенціал обмежується недостатньою орієнтацією на довгострокове масштабування бізнесу, інноваційну модернізацію, залучення приватного капіталу та системне вимірювання економічного і соціального ефекту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В умовах воєнного стану місцеві програми підтримки малого та середнього бізнесу набувають значення не лише інструменту стимулювання підприємницької активності, а й складової політики економічної стійкості, зайнятості, соціальної адаптації та відновлення територіальних громад. Аналіз «Програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва Полтавської міської територіальної громади на 2024–2026 роки» показав її достатньо високу адаптивність до умов війни та поступове розширення адресності підтримки. Програма охоплює грантові, ваучерні, інформаційно-консультаційні, промоційні та інші інструменти, а також спеціальні напрями підтримки ветеранського, жіночого, соціального підприємництва та підприємництва у сільській частині громади. Разом із тим встановлено низку системних проблем, у зв'язку з чим запропоновано здійснювати оцінювання місцевих програм підтримки МСБ на п'яти взаємопов'язаних рівнях: ресурси, заходи, результати, економічна ефективність та соціальний імпакт. Такий підхід дає змогу перейти від оцінювання кількості профінансованих проєктів і проведених заходів до визначення фактичного впливу програми на підприємницьку активність, зайнятість, бюджетні надходження, інвестиції, соціальну інтеграцію та стійкість громади.

Для комплексного вимірювання результативності доцільним є використання інтегрального індексу, який враховує результативність, доступність, економічний і соціальний ефекти, інноваційність та якість управління. Додаткове застосування показників фінансової віддачі, ефективності створення робочих місць і лeverиджу інвестицій дозволяє оцінити не лише обсяг бюджетної підтримки, а й її економічну віддачу та здатність мобілізувати приватні ресурси. Перспективним напрямом дослідження місцевої політики є розроблення підходів до формування екосистеми підтримки підприємництва, що відповідає логіці сталого розвитку та посилює спроможність громади одночасно реагувати на воєнні виклики, підтримувати зайнятість, стимулювати економічну активність і створювати передумови для відновлення.

Список використаних джерел:

1. Длігач А., Ставицький А. Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Київ: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні, 2025. 68 с. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/otsinka-vplyvu-viyny-na-mikro-mali-ta-seredni-pidpriyemstva-v-ukrayini> (дата звернення 26.08.2026).

2. Андрушків І. П., Матішинець В. М., Лучишин С. І. Малий бізнес в Україні: нормативне забезпечення та сучасний стан розвитку. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2025. Т. 9. № 2. С. 80–92. DOI: <http://doi.org/10.23939/semi2025.02> URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2025/oct/40429/vse52025-82-94.pdf> (дата звернення 26.08.2026).

3. Красносельський В. О. Тенденції грантового фінансування малого та середнього бізнесу в Україні у 2020–2024 рр.: верифікований кількісний аналіз. *Актуальні питання економічних наук*. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19470117> URL: <https://www.a-economics.com.ua/index.php/home/article/download/1305/1284> (дата звернення 26.08.2026).

4. Медвідь В. Ю., Науменко О. О. Державна політика стимулювання та підтримки соціально відповідального малого та середнього бізнесу України в умовах війни. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 8 (290). С. 257–267. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/23c3a8d5-b51d-41fa-9561-7a5359dea2f7/content> (дата звернення 26.08.2026).

5. Трохимішин С., Булуй О. Інструменти підтримки бізнесу в територіальних громадах. *Економіка та суспільство*. 2025. № 65. С. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-106> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4485> (дата звернення 26.08.2026).

6. Самарічева Т. А., Юричина І. А., Юричин В. Ю. Роль малого та середнього бізнесу в контексті розвитку територіальних громад. Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 1. С. 169–175. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/download/6713/6811/14898> (дата звернення 26.08.2026).

7. Дослідження стану та потреб МСБ в Україні за оцінкою ТГ, ОВА. URL: <https://new.cid.center/wp-content/uploads/2023/05/stanu-ta-potreb-msb-v-ukrayini-za-ocinkoyu-tg-ova-1.pdf> (дата звернення 26.08.2026).

8. Слюсарева Л. В., Компанієць В. І. Національні та регіональні програми підтримки брендингу малого та середнього бізнесу в Україні. Сталій розвиток економіки. 2026. № 2(59). С. 407–415. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/download/1879/1823> DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-59-55> (дата звернення 28.08.2026).

9. Програма сприяння розвитку малого та середнього підприємництва Полтавської міської територіальної громади на 2024–2026 роки: затверджена Рішенням 53 сесії Полтавської міської ради восьмого скликання від 01.05.2024. URL: https://cnap-pl.gov.ua/prog_2.pdf (дата звернення 28.08.2026).

10. Порядок денний і регламент роботи позачергової вісімдесятої сесії міської ради восьмого скликання 29 травня 2026 року. URL: https://i1.poltava.to/uploads/2026/05/29/pmr_s08e80.pdf (дата звернення 28.08.2026).

11. Положення про надання підтримки ветеранському бізнесу в період воєнного стану у Полтавській міській територіальній громаді: Додаток 1 до Програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва Полтавської міської територіальної громади на 2024–2026 роки. URL: <https://cnap-pl.gov.ua/zayavu/2026/12012026/%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA3.pdf> (дата звернення 30.08.2026).

12. У Полтаві 14 ветеранських бізнесів отримали ваучери на розвиток – до 200 тис. грн кожен. Інтернет-видання «Полтавщина, 19 травня 2026 р. URL: <https://poltava.to/news/81220/> (дата звернення 30.08.2026).

13. У Полтаві переможці міських програм отримали ваучерну підтримку із місцевого бюджету: офіційний сайт Полтавської міської ради. URL: <https://www.rada-poltava.gov.ua/ua/news/u-poltavi-peremozhcz-miskih-program-otrimali-vauchernu-pidtrimku-iz-miszevogo-byudzhetu> (дата звернення 30.08.2026).

14. Кононов В. І. Алгоритм формування інтегральної оцінки економічної результативності промислових підприємств. *Економічний вісник*. 2022. № 4. С. 152–160. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/80.152> URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2022/4/EV2022_152-160.pdf (дата звернення 30.08.2026).

15. Сніщенко Р. Г. Визначення інтегрального індексу ефективності управління інноваціями у фінансовій безпеці учасників фінансового ринку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Т. 1. № 24. С. 258–266. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i24.128241> URL: <https://www.fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/1715> (дата звернення 30.08.2026).

16. Тульчинський Р. В. Аналіз методичних підходів щодо оцінки соціально-економічного розвитку регіональних господарських систем. *Ефективна економіка*. 2017. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6564> (дата звернення 30.08.2026).

17. Завдання та індикатори досягнення цілей сталого розвитку в Україні на період до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ind.80/bookmtd-goalsalbum110pagesok-3.pdf> (дата звернення 30.08.2026).

References:

1. Dliach A., Stavitskyi A. (2025). Otsinka vplyvu viiny na mikro-, mali ta seredni pidpriemstva v Ukraini [Assessment of the Impact of the War on Micro, Small, and Medium-Sized Enterprises in Ukraine]. Kyiv : Prohrama rozvytku Orhanizatsii Obiednanykh Natsii v Ukraini, 68 s. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/otsinka-vplyvu-viyny-na-mikro-mali-ta-seredni-pidpriemstva-v-ukrayini> [Ukraine]

2. Andrushkiv I. P., Matishynets V. M., Luchyshyn S. I. (2025). Malyy biznes v Ukraini: normatyvne zabezpechennia ta suchasnyi stan rozvytku [Small Business in Ukraine: Regulatory Framework and Current State of Development]. *Visnyk*

Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Seriya «Problemy ekonomiky ta upravlinnia». T. 9. № 2. S. 80–92. DOI: <http://doi.org/10.23939/semi2025.02> URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2025/oct/40429/vse52025-82-94.pdf> [Ukraine]

3. Krasnoselskyi V. O. (2024). Tendentsii hrantovoho finansuvannia maloho ta serednoho biznesu v Ukraini u 2020–2024 rr.: veryfikovanyi kilkisnyi analiz [Trends in Grant Financing of Small and Medium-Sized Enterprises in Ukraine in 2020–2024: A Verified Quantitative Analysis]. Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19470117> URL: <https://www.a-economics.com.ua/index.php/home/article/download/1305/1284> [Ukraine]

4. Medvid V. Yu., Naumenko O. O. (2025). Derzhavna polityka stymuliuvannia ta pidtrymky sotsialno vidpovidalnoho maloho ta serednoho biznesu Ukrainy v umovakh viiny [State Policy for Stimulating and Supporting Socially Responsible Small and Medium-Sized Enterprises in Ukraine under Wartime Conditions]. Aktualni problemy ekonomiky. № 8 (290). S. 257–267. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/23c3a8d5-b51d-41fa-9561-7a5359dea2f7/content> [Ukraine]

5. Trokhymyshyn S., Bului O. (2025). Instrumenty pidtrymky biznesu v terytorialnykh hromadakh [Business Support Instruments in Territorial Communities]. Ekonomika ta suspilstvo. № 65. S. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-106> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4485> [Ukraine]

6. Samaricheva T. A., Yurychyna I. A., Yurychyn V. Yu. (2025). Rol maloho ta serednoho biznesu v konteksti rozvytku terytorialnykh hromad [The Role of Small and Medium-Sized Enterprises in the Development of Territorial Communities]. Investysii: praktyka ta dosvid. № 1. S. 169–175. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/download/6713/6811/14898> [Ukraine]

7. Doslidzhennia stanu ta potreb MSB v Ukraini za otsinkoiu TH, OVA (n. d.) [Assessment of the State and Needs of Small and Medium-Sized Enterprises in Ukraine Based on the Evaluations of Territorial Communities and Regional Military Administrations]. URL: <https://new.cid.center/wp-content/uploads/2023/05/stanu-ta-potreb-msb-v-ukrayini-za-oczinkoyu-tg-ova-1.pdf> [Ukraine]

8. Sliusareva L. V., Kompaniiets V. I. (2026). Natsionalni ta rehionalni prohramy pidtrymky brendynhu maloho ta serednoho biznesu v Ukraini [National and Regional Programs to Support Branding of Small and Medium-Sized Businesses in Ukraine]. Stalyi rozvytok ekonomiky. № 2(59). S. 407–415. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-59-55> URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/download/1879/1823> [Ukraine]

9. Prohrama spriyannia rozvytku maloho ta serednoho pidpriemnytstva Poltavskoi miskoi terytorialnoi hromady na 2024–2026 roky (n. d.) [Program for Promoting the Development of Small and Medium-Sized Enterprises of the Poltava City Territorial Community for 2024–2026]: zatverdzhena Rishenniam 53 sesii Poltavskoi miskoi rady vosmoho sklykannia vid 01.05.2024. URL: https://cnap-pl.gov.ua/prog_2.pdf [Ukraine]

10. Poriadok denni i rehlement roboty pozacherhovo visimdesiatoi sesii miskoi rady vosmoho sklykannia 29 travnia 2026 roku (2026) [Agenda and Rules of Procedure for the Extraordinary Eightieth Session of the City Council of the Eighth Convocation, May 29, 2026]. URL: https://il.poltava.to/uploads/2026/05/29/pmr_s08e80.pdf [Ukraine]

11. Polozhennia pro nadannia pidtrymky veteranskomu biznesu v period voiennoho stanu u Poltavskii miskii terytorialnii hromadi (n. d.) [Regulations on Providing Support to Veteran-Owned Businesses During Martial Law in the Poltava City Territorial Community]: Dodatok 1 do Prohramy spriyannia rozvytku maloho ta serednoho pidpriemnytstva Poltavskoi miskoi terytorialnoi hromady na 2024–2026 roky. URL: <https://cnap-pl.gov.ua/zayavu/2026/12012026/%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA3.pdf> [Ukraine]

12. U Poltavi 14 veteranskykh biznesiv otrymaly vauchery na rozvytok – do 200 tys. hrn kozhen (2026) [In Poltava, 14 Veteran-Owned Businesses Received Development Vouchers of up to UAH 200,000 Each]. Internet-vydannia «Poltavshchyna, 19 travnia URL: <https://poltava.to/news/81220/> [Ukraine]

13. U Poltavi peremozhtsi miskykh program otrymaly vauchernu pidtrymku iz mistsevoho biudzhetu (2026) [In Poltava, Winners of Municipal Programs Received Voucher Support from the Local Budget]: ofitsiyni sait Poltavskoi miskoi rady. URL: <https://www.rada-poltava.gov.ua/ua/news/u-poltavi-peremozhczi-miskih-program-otrimali-vauchernu-pidtrimku-iz-miscevogo-byudzhetu> [Ukraine]

14. Kononov V. I. (2022). Alhorytm formuvannia intehralnoi otsinky ekonomichnoi rezultatyvnosti promyslovykh pidpriemstv [Algorithm for Developing an Integral Assessment of the Economic Performance of Industrial Enterprises]. Ekonomichnyi visnyk. №4. S. 152–160. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/80.152> URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2022/4/EV20224_152-160.pdf [Ukraine]

15. Snishchenko R. H. (2018). Vyznachennia intehralnoho indeksu efektyvnosti upravlinnia innovatsiiamy u finansovii bezpetsi uchasnykiv finansovoho rynku. Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky [Determining the Integral Index of Innovation Management Efficiency in Ensuring the Financial Security of Financial Market Participants]. T. 1. № 24. S. 258–266. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v1i24.128241> URL: <https://www.fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/1715> [Ukraine]

16. Tulchynskyi R. V. (2017). Analiz metodychnykh pidkhodiv shchodo otsinky sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehionalnykh hospodarskykh system [Analysis of Methodological Approaches to Assessing the Socio-Economic

Development of Regional Economic Systems]. *Efektivna ekonomika*. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6564> [Ukraine]

17. Zavdannia ta indykatory dosiahnennia tsilei staloho rozvytku v Ukraini na period do 2030 roku (n. d.) [Tasks and Indicators for Achieving the Sustainable Development Goals in Ukraine until 2030]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ind.80/bookmtd-goalsalbum110pagesok-3.pdf> [Ukraine]

Дата першого надходження статті до видання: 13.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті 12.10.2026